

ISSN: 2249-894X Impact Factor : 5.7631(IJIF)

Volume - 12 | Issue - 5 | February - 2023

REVIEW OF RESEARCH

International Online Multidisciplinary Journal

जुन्नर तालुक्यातील आदिवासी महिलांच्या सक्षमीकरणात शासकीय योजनांचे योगदान

प्र. मीना तुळशीराम बांबळे

प्र. मीना तुळशीराम बांबळे

संशोधक विद्यार्थिनी, प्रा.रामकृष्ण मोरे महाविद्यालय, आकुर्डी, पुणे.

सारांश - जनवरीत 'महिलांच्या अर्थसाहाय्य कालावधी, प्राचीन काळापासून ब्रिटिश राज्यटीपासून विभागा अर्थात समजून घ्यावे
अधिकार शिष्टाचार घेऊन आता, ...

Editor - In - Chief - Ashok Yakkaldevi

Content

Sr. No.	Title and Name of The Author (S)	Page No.
1	TEACHERS' ASPIRATIONS OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS OF CBSE SCHOOLS OF KOTA CITY Ashima Goyal and Dr. Alpana Sharma	1
2	A STUDY ON VO ₂ AT ANAEROBIC THRESHOLD OF DIFFERENT SPORTS PERSONS Ashwini K. N. and Prof. Kishore Kumar C. K.	6
3	पुनर तालुकातील आदिवासी महिलांच्या सक्षमीकरणत शासकीय योजनांचे योगदान प्रा. मौना तुळशीराम बांबळे , डॉ. संगिता साळवे	10
4	EFFECT OF ARBUSCULAR MYCORRHIZAL FUNGI ON PRODUCTIVITY OF ARTEMISIA PALLENS AT FIELD LEVAL CONDITION Dr. Savita B. Wankhede	17
5	नागपूर जिल्हातील कोरडवाहू शेतीच्या समन्या व सिंचनाच्या सोयीसाठी महाराष्ट्र सरकारचे प्रयत्न प्रा. मनिष म. चौधरी , डॉ. अरुण नटधुजी दसोडे	26
6	महात्मा गांधीजींचे आर्थिक विचार पठारे प्रितेश दिलीप	32
7	वर्धा जिल्हातील शेतकऱ्यांच्या सामाजिक-आर्थिक परिस्थितीवर महाराष्ट्र शासनाच्या कृषी योजनांच्या प्रभावाचे विश्लेषणात्मक अध्ययन (कालखंड २०१३-१४ ते २०१७-१८) शंकर गणपतराव बोडे , डॉ. राधेशाम पिलाजी चौधरी	36

“जुन्नर तालुक्यातील आदिवासी महिलांच्या सक्षमीकरणात शासकीय योजनांचे योगदान”

प्रा. मीना तुळशीराम बांबळे^१, डॉ. संगिता साळवे^२

^१संशोधक विद्यार्थिनी, प्रा.रामकृष्ण मोरे महाविद्यालय, आकुळी, पुणे.

^२विभाग प्रमुख व संशोधक मार्गदर्शक, डॉ. अरविंद तेजेंव महाविद्यालय, निवडी, पुणे.

योजना :

जगभरातील महिलांचा अभ्यास करताना, प्राचीन काळापासून ब्रिटीश राजवटीपासून सियांचा अवता समजून त्यांचे अधिकार हिराकून घेतले जातल. भारतीय संस्कृतीत सियांचा दुय्यम स्थान दिले जाते. सियांचा स्वीयताचा हक्क सोडून इतर कोणत्याही प्रकारचा अधिकार दिना जात नाही. ब्रिटीश राजवटीपासून सियांची ज्ञानेती फरफट पाहून सियांच्या उन्नतीसाठी प्रयत्न सुरु झाले. याच पार्श्वभूमीवर २०व्या शतकाच्या पूर्वार्धात सियांची घराची पायरी ओढातून त्यांच्या स्वहक्कासाठी संघटीत होऊन चळवळी सुरु केल्या. या सर्वांची नोंद आंतरराष्ट्रीय पातळीवर संयुक्त राष्ट्र संघटनेने (युनो) घेतली व १९७५ हे आंतरराष्ट्रीय महिला वर्ष जागि ८ मार्च हा जागतिक महिला दिन म्हणून साजरा करण्यात आला. तसेच भारत सरकारने १९९३ मध्ये महिला आयोग व २००१ हे महिला सक्तीकरण वर्ष म्हणून साजरे केले. परंतु सद्यस्थितीत भारतातील महिलांच्या आर्थिक सक्षमीकरणाचा आढावा घेतला असता, जागतिक पातळीवर १२८ देशांमध्ये ११५ या क्रमांकावर भारताने स्थान आहे. पर्यायी पुरुषांच्या तुलनेत सियांची समाजातची वागणूक, निर्णयातील सहभाग, समान दर्जा पामध्ये मोठ्या प्रमाणात तपामत आढळून येते. म्हणून महिला सक्षमीकरण ही काळाची गरज निर्माण झाली आहे. २०११ च्या जनगणनेनुसार भारतत एकूण ४८.५% महिलांपैकी १.०% महिला या अक्षुभात होत्या.

प्रस्तावना :

आदिवासी जीवनविषयीची एखादी कादंबरी किंवा कथा वाचनी किंवा जव्हार, जुन्नर या तालुक्यांच्या ठिकाणी आठवड्याच्या कामागना नटून धटून आलेली एखादी आदिवासी स्त्री पाहिली की, साहजिकच मनाने विचार येतो की, शेतकरी सियांपेक्षा या आदिवासी सिया किती आनंदी, स्वच्छंदी असतात. त्यांच्या समाजात त्यांना किती स्वातंत्र्य आहे, तेथे त्यांना कोणतीच बंधने किंवा समस्या नाहीत. परंतु हे विचार आदिवासी समागमध्ये प्रत्यक्ष जाऊन आस्थावर त्यांच्या घालीरोती, धार्मिक, सामाजिक, राजकीय व्यवस्थेचा अभ्यास केल्यावर बिकट जालात. या आदिवासी सियांच्या स्वच्छंदी जीवनासाठी काही बाजू आहेत. त्यांनाही काही समस्या आहेत. महाराष्ट्रात बिडन, नोंड, महादेव कोळी, पावर, ठाकूर, बारी या प्रमुख आदिवासी जमाती आहेत. कोलास (चवतमाळ जिल्हा), फतकरा (रायगड व ठाणे जिल्हा) आणि माडिस नोंड (महाराष्ट्रोती विस्था) या केंद्रशासनाने आदिम जमाती म्हणून अतिमुष्टिच केलेल्या अशा तीन जमाती आहेत.